101. ԿՈՐԱԾ ԵՋՆԸ

Իլալ ա, չիլալ մին մարթ, մին կնեգյ ա իլալ։ Ըտահանց մին կավ ա իլալ։ Շատ ըն կացալ վեչ էտ կավն ա ծնալ, վեչ էլ էտ կնեգյն ա խոխա պերալ։ Վերջը կնեգյը պատճառավեր ա տեռալ, կավն էլ յղե յա տեռալ։ Ամմեն օր էտ մարթը կավը տանում ա իլալ ըրծըցնում, պիրում։

Մեհեռ էտ կավը նստած օղում ա, թա ծնե, մին ջուվար մշտլեղչի յա կյամ, թա կնեգյըտ մին տղա յա պերալ։ Էտ մարթը կավը թողում ա ծնեյիս, ինքյը քյինում տոն։

Մին քանե տարե յա ընցնում, էտ տղան վեր մծանում ա, խելքը կտրում ա, հորն ասում ա.— Ա՛ հաբ, պա խե՞ մըեզ մին պեն էլ օնինքյ վեչ։

Հաբն ասում ա.— Մըեզ մին կավ ա իլալ, հանդին ըսեցալ ա, թա ծնե, վեր ըսկացալ ըմ, թա քու մար քյըեզ պերալ ա, կավը թողալ ըմ ծմակումը, յըես եկալ տոն, էլ գյիդում չըմ, թա հի՞նչ ա տըեռալ։

Տղան ասում ա.— Ա՛ հաբ, յըես քյիննական ըմ, մեր կավը քթենամ։

Եր ա կենում հղեն ընգնում, քյինում։ Վեր շատ ա քյինում, նղանում ա, մին ծառու տակե, պարանց ա ընգնում, քոն ինում։ Քոն իլած տեղը աբաղ ա տեսնում։

Ըրաղի մին ղուշ կյամ ա, ասում. «Վեր եր կենաս աչի կուռան յրա կքյինիս, ընդեղ մին ախպուր ա ջիհլական, էտ ըխպրին քշտեն

մին քար կա, տակը փոշ, նի կմննիս էտ քարեն տակը։ Կեսօրեն ծեր կավը էրկու աշառ, մնել մին դանա եր կալած կ̣ըլըլական աջ։

Էտ տղան բո̈ւրդա̈ն զո̈ւրթնա̈նում ա, տըեսնում ա ա̈րա̈ղ։ Հինչ վեր էտ ղուշը ասալ ա, էտ տղան էլ ինդի յա անում։ Քյինում ա, նի մննում էն քարեն տակը, տըեսնում կավը դնոտանցը նհետ եկավ։ Կավը կյամ ա էտ քարը լուղ տամ։

Տղեն հա̈րը ասած ա ինում, վեր կավեն անումը Խինա̈ ̣յա։

Էտ տղան ասում ա.— Հա՛ծ, հա՛ծ Խինա̈։

Էտ կվեն լուզու յա ինում, ըսկսում ա խոսել, ասում ա.— Խե՞նի՞ յըս մտալ քարեն տակը, տուս եք։

Տուս ա կյամ։

Կավն ասում ա.— Ցաղուղ եկա՞լ ը՞ս։

Տղան ասում ա.— Եկալ ըմ քյըեզ տանի՞մ։

Կավն ասում ա.— Քա հոր աշկերը սվանա, յըես կ̣ա̈լ չը՛մ, ամմա էս էրկու աշառը տար, գիբավ վար ըրա։

Էտ ըշուռնուն պոզերը անկյին քարերից ա ինում։

Կավն ասում ա.— Փլազավ պտատե, հանցու օրիշ տըեսնա վե՛շ, էտ պոզերը լուս ըն տա՛մ։

Էտ տղան իտի յա անում, պրծնում, ըշռնեն յոր օնում, հղե ընգնում։ Մին կյուղ ա չիհում։ Էտ տղան ըտեղ ղոնաղ ա ընգնում։ Հաց ա օտում, պրծնում, տնատարն ասում ա, իշեղը տար ըշռնուն խոտ տոք։

Տղան ասում ա.— Իշեղը հա̈չա̈թ չի, ինդի կքյինիմ։

Էտ տղան վեր նի յա մննում կյումը, տնատարը հետան թաքուն քյինում ա, եշում, թա̈ տեսնա հի՞նչ ա անում։ Եշում ա, տեսնում էտ տղան պոզեն պտատանը ետ ա տամ, կյումը լուսա̈նում ա։ Ծուրուզյունը քոն ըն ինում։

Էքյսը էն տղան եր ա կենում, թա քյինի, տնատարն ասում ա.

— Մին պայման կապինքյ, թա̈ օխտը շուվալ կորեկը յզներավըտ կարիս մին օրումը վարիս, եզները քու, թա̈ կարիս վեշ, եզները ինձ։

Էտ տղան քյինում ա յղներեն քշտեն ըսկսում լա̈ց ինիլ։

Եզներն ասում ըն.— Էտ հի՞նչ ա։

Ասում ա.— Դե իստի իստի յա իլա̈լ։

Եզներն ասում ըն.— Լա̈ց մեր ինիլ, քյինի օխտը քոլ կտրող էլ օղի, օխտը սերմող էլ։

Տղան քյինում ա օխտը քոլ կտրող էլ պիրում, օխտը սերմող էլ։ Միչև մթնելը չորս շուվալ վարում ըն։ Վեր մթնում ա, էտ տղան շատ ա վախում։

Եզներն ասում ըն.— Վախել մնր, մունք պռնչ-պռանչք ընք ըննական, իրիքյնա̈կը կյիլական ա մնէլ ո̈ւրա̈ն տեղը։

Եզները պռնչ-պռանչան ըն կյամ, իրիքյնակը կյամ ա ո̈ւրա̈ն տեղը, մնացածն է՝ ըն պառում, կյամ տուն։

Էտ տղան կյամ ա քոն ինո̈ւմ, թա̈ էքյսը եր կենա քյինի, էն մարթն ասում ա.— Ասետ էլ մին օրիշ պայման կապինքյ, թա̈ կրեցեր էն օխտը չվալ կորեկը հվաքիս, եզները՝ քու, թա̈ կարիս վեչ, եզները՝ ինձ։

Էտ տղան քյինում ա եզներեն քշտեն ըսկսում լա̈ց ինիլը։ Եզները հրցնում ըն. ասում.— Էտ հի՞նչ ա իլա̈լ։

Տղան նաղլ ա անում, վեր խստի յա իլա̈լ։

Եզներն ասում ըն.— Լա̈ց մեր ինիլ, քյինի մին շալ էլ օզի, օխտը նի հանող էլ։

Տղան քյինում ա մին շալ էլ պիրում, օխտը նի հանող էլ։ Եզները վեր պռանչում ըն, հինչքան ղուշեր կան, լոխ կյամ ըն էտ կորեկը հվաքում, ածում շալեն, նի հանողն էլ նի յա հանում, տանում ըն տամ տնատըրոնը։

Քյինո̈ւմ ա քոն ինո̈ւմ։ Էքյսը եր ա կենում, թա̈ քյինի, տնատարն ասում ա.— Մհենգյ էլ մին օրիշ պայման կապինքյ։ Մին գըլեռ ղզղան ճիրա̈վ լցնինք, տնինքյ կրակեն, թողինքյ պլպլթա։ Իտի պլպլթալիս, վեր կարիս նի մննիս մաշին լղանաս, տո̈ւս կյաս եզները՝ քու, վեր կարիս վեչ, եզները՝ ինձ։

Էտ տղան քյինում ա յզներին քշտեն լա̈ց ինո̈ւմ, եզները ասում ըն.— Էս հի՞նչ ա։

Ասում ա.— Լա̈ց մեր ինիլ, քյինի շո̈րերտ հանե, կրակեն քշտեն վըեննը կաց, վեր պռանչիմ, նի կմննիս, լղանաս, տո̈ւս կյաս։

Էտ տղան քյինում ա, շո̈րերը հանում, կրակեն քշտեն վըեննը կենում, էն մարթն ասում ա.— Խե՞ նի չըս մննում։

Տղան ասում ա.— Ցորտ-ցորտ ա, կենում ըմ կծա̈նա։

Ասում ա.— Չէ՛, էն ա պլպլթալիս, նի մոտ։

Վեր եզնը պռանչում ա, էտ տղան կլխեն յրա տամ ա մաշին, լղանում, տո̈ւս կյամ, թա̈.— Պա վեր ասում ըմ թող կծա̈նա՛։

Էտ մարթը տեսնում ա, վեր կարում չի եզները ինքյ օնե, կնգանն ասում ա.— Տու հաց ըրա, ասե, եք քյո̈մա̈գյ իլ, վեր կյա, թա̈ քյո̈մա̈գյ ինի, կուփե տոք, քցի թուրունը, խրաված ըրա, թուռնեն տուսան կախ տոք, յես էլ քյինիմ քու քվեր հետան, հանցու տենան վեր եշինքյ ըրվա։

Էտ խոսկերքը էն տղան լոխ ըսկանում ա։

Տնատարը վեր եր ա կենում, քյինում քուվերը հետան, կնեգյը հաց ա անում։ Վեր խումորը հունցում ա, պրծնում, քյինում ա թուրոնը, էն տղեն ասում.— Էք քյոմաձգ իլ թուրոնը նի կըցընինքյ։

Էտ տղան եր ա կենում, քյինում թուրոնը, վեր էն կնեգյը ասում ա.— Եք թուռնեն ղրղնեքյը սրփի։

Էն տղան ասում ա.— Դե յըես տղա խոխա յըմ, թուրուն սըրփած չըմ, տու նշանց տոք, յըես էլ սվերիմ, սըրփիմ։

Էտ կնեգյը օվուլը յոր ա օնում, թա սըրփիլը նշանց տա, էն տղան էտ կնգանը կուփե յա տամ, քցում թուրոնը։ Մին լավ խրաված անում, թուռնեն տուսան կախ տամ, ինքյը քյինում տանը հինչքան լավ-լավ սլեներ կա, սրփում, յոր օնում յղներեն նհետ քյինում։ Էն մարթը քուրը եր կալած, ուրխացած կյամ ա, քուվերը ղոնաղ ա պուրում։ Տենան վեր տուս ըն կյամ, էն խրավածմեսը ըրվամ ա։ Ախպերը գյանում ա քուվերը քշտեն, ասում ա.— Մին տես կնեգյըս հի՞նչ լավ խրավածա ըրա՞լ, քյիննակ-ն ընք մին լավ ղումախլեղ սարքինքյ։

Մհենգյ կյամ ըն, մուտանում, տրեսնում ուրան կնգանն ըն խրավալ, տոնն էլ սրփալ, եր կալալ, քյեցալ։

Ջարը՝ ընդեղ, պարին՝ ըստեղ։